

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПОСТАЧАННЯ СИРОВИНИ НА ПЕРЕРОБНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено сутність системи постачання сировини на переробне підприємство; визначено мету та складові процесу забезпечення підприємства сировиною; розглянуто елементи ефективності системи постачання на підприємстві.

Ключові слова: ефективність, підприємство, показники ефективності, постачання, закупівлі.

Abstract

The essence of the raw material supply system for the processing enterprise was studied; the purpose and components of the process of providing the enterprise with raw materials are defined; elements of the efficiency of the enterprise supply system are considered.

Keywords efficiency, enterprise, performance indicators, supply, procurement..

Вступ

Ресурсне забезпечення діяльності підприємства має істотний вплив на його економіку, зважаючи на технологію виконання замовлень та формування величини витрат. При цьому у сфері постачання для сучасних промислових підприємств є характерним постійне вирішення таких питань, як визначення необхідної величини запасів, пошук оптимального постачальника сировини, найбільш повне використання сировини у виробничому процесі, контроль якості тощо.

Таким чином, на одному рівні повинні бути пов'язані стратегія щодо рівня спеціалізації виробництва та стратегія щодо стосунків з постачальниками.

Результати дослідження

Як будь-яка економічна система, система постачання сировини на підприємство має свою структуру і зміст, що особливо яскраво виявляються на рівні конкретного суб'єкту господарювання. Незважаючи на комплексність та єдину цілісність множини різнорідних складових, система постачання, проте, може бути умовно розділена на певні функціональні області: виробничу, закупівельну, розподільчу, транспортну та інформаційну. При цьому транспортування є складовою частиною перших трьох, однак іноді фахівці, щоб підкреслити важливість і складність процесів транспортування матеріальних ресурсів, поєднують ці процеси та їх вивчення в особливий розділ.

Система закупівель організує вхід матеріального потоку в систему. В роботі Пономарьової Ю.В. вказується, що вона являє собою управління матеріальними потоками в процесі забезпечення підприємства матеріальними ресурсами, які необхідні для виробничого процесу [10].

Метою системи постачання є адекватне і повне задоволення потреб виробництва в матеріалах в необхідній кількості, потрібної якості і з найменшими витратами часу, коштів і праці, тобто з максимально можливою економічною ефективністю. Для виконання цієї мети працівники відділу матеріально-технічного забезпечення повинні:

- визначати реальну потребу підприємства в засобах виробництва і обсяги закупівлі;
- знаходити таких товаровласників, які пропонують найвигідніші умови продажу матеріальних ресурсів, і укладати з ними договори поставки чи контракти;
- звертатися до послуг транспорту загального користування або за допомогою відомчого чи приватного транспорту завозити сировину і матеріали на підприємство;
- аналізувати умови виконання планів матеріально-технічного постачання [11].

У процесі управління системою постачання на підприємстві важливо дотримуватися принципу, згідно з яким розрахунки всіх параметрів виробничо-господарської діяльності проводяться в зворотному напрямку. Сутність цього підходу полягає в тому, що закупівельна діяльність визначається відповідно до моделі виробництва. Таким чином, розрахунок потреби у закупівлі здійснюється у зворотному до виробничого процесу напрямку – від кінцевого продукту до початкових сировини, матеріалів та напівфабрикатів. У разі, якщо в процесі виробництва використовуються початкові матеріали чи інші продукти, які перетворюються в готову продукцію, потік інформації та потреби виступають в протипотоці від збуту готової продукції до постачання матеріалів та інших товарів виробничого призначення.

Однак, як відмічається в роботі Кучевської І. Ю., принцип інформаційного протипотоку не означає, що збут і виробництво пасивно диктують свої умови постачанню. Постачання істотно впливає на конкурентоздатність продукції підприємства не тільки шляхом скорочення витрат обігу і своєчасності виконання замовлень виробництва. Прямий вплив постачання здійснює на якість продукції, а також на формування асортименту, оскільки є безпосереднім джерелом інформації про ринок конкуруючих матеріалів і можливості постачальників [18].

Процес управління постачанням складається з двох основних складових: ефективне управління запасами матеріально-технічних ресурсів та систематичний аналіз, вибір і організація постачання цих ресурсів на підприємство, відомий як управління постачаннями. Однак ці складові повинні бути поєднані у єдину стратегію співпраці з основними постачальниками матеріальних ресурсів. Основними критеріями при розробці такої стратегії та формуванні загальної системи постачання є оптимальна періодичність постачань, оптимальна структура матеріальних потоків та мінімізація загальних витрат на постачання.

Система постачання має займатися організацією пошуку та закупівлею необхідних матеріалів відповідної якості та за мінімальними цінами. У підвищенні ефективності заготівельної діяльності істотну роль відіграє аналіз можливих логістичних витрат. Хоча ступінь впливу постачальницьких витрат на рівень загальних виробничих витрат досить значний, у працездатних та капіталомістких галузях на відміну від інших, особливо матеріаломістких галузей, розрахунок витрат на придбання сировини та матеріалів визначає подальшу стратегію підприємства. На оптимізацію заготівельного ланцюжка впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх слід віднести стосунки підприємств з кредиторами і постачальниками. Внутрішні фактори пов'язані з різним розумінням оптимальної діяльності ланок ланцюжка, необхідністю пошуку економічних компромісів між різними підрозділами підприємства.

Ефективне проведення закупівель передбачає наявність широкого спектру інформації про стан ринків. Для аналізу ринку регулярно збирається та оцінюється детальна інформація з метою визначення його місткості та створення передумов для оптимізації закупівель. Цю інформацію отримують з внутрішніх та зовнішніх джерел. Внутрішні джерела пов'язані з управлінням запасами, виробництвом, розподілом готової продукції, фінансами та розрахунками. Зовнішня інформація включає дані про потреби у сировині та матеріалах, ціни на них, транспортні витрати тощо. На основі цих даних приймаються рішення з оптимізації управління матеріальним потоком від виробника до споживача.

Кальченко А.Г. вказує, що ефективність підприємства визначається його функціонуванням у контексті системи постачання, орієнтованої на ринок кінцевої продукції та посередників, що здійснюють закупівлю матеріально-технічних ресурсів. При закупівлі та забезпеченні підприємства слід враховувати, що ресурси потребують кінцевих товарів, які стають більш вартісними, складними та різноманітними. Крім того, замовлення стають все більш дрібними, короткотерміновими та специфічними, що вимагає переорієнтації системи забезпечення та закупівельного процесу [9].

Висновки

Отже, операційна діяльність будь-якого промислового підприємства починається з процесу забезпечення сировиною та матеріалами. Тому від вчасної поставки якісної сировини у необхідній кількості залежить ефективність всієї роботи підприємства. Процес закупівлі сировини було визначено як систему взаємодій між підприємством та постачальниками через проведення переговорів про поставку, укладання контрактів на поставку та виконання цих контрактів.

Метою системи постачання є адекватне і повне задоволення потреб виробництва в матеріалах в необхідній кількості, потрібної якості і з найменшими витратами часу, коштів і праці, тобто з максимально можливою економічною ефективністю.

Система постачання повинна передбачати не лише визначення потреби у сировині, але й визначення можливостей постачальників та потреби споживачів готової продукції, яку пропонує підприємство. Тому на сучасному ринку з'являються окрім безпосередніх покупців продукції промислового призначення і проміжні продавці цієї продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Луценко І. С. Управління ланцюгами поставок конспект лекцій: Навчальний посібник / Луценко І. С. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 175 с.
- 2.Марченко В.М. Логістика : підруч. / В. М. Марченко, В. В. Шутюк. Київ: Видавничий дім «Артек», 2018. 312 с.
- 3.Основи логістики: навчальний посібник / Я. І. Бедрій, Є. М.Тарнавський, С. М.Тригуб, В. Ф.Ходаковський. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 260 с.
- 4.Біліченко В.В. Основи логістики: навчальний посібник / В. В. Біліченко, Ю. Ю. Буренников, С. О. Романюк; ВНТУ. Вінниця: ВНТУ, 2017. 129 с.
- 5.Гринчак Н. А. Визначення сутності та структури ланцюга поставок логістичних послуг як об'єкта статистичного дослідження. Бізнес Інформ. 2020. № 8. С. 96-102. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-8-96-102>
- 6.Карп І. М. Використання логістичних систем в управлінні підприємством: автореф.дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08. 06. 01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / І.М.Карп. Тернопіль, 2006. 22с.
- 7.Кочубей Д. Управління мережевою структурою ланцюгів постачання. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2019. № 3. С. 19-27. [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019\(104\)0](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019(104)0)
- 8.Кошелева І. В. Logistics and International Trade. Words and Phrases Translation Exercises. For Senior University Students Majoring in Chinese. Supplementary Book / Koshelieva I. V., Ma Gang ; Ministry of Education and Science of Ukraine, V. N. Karazin Kharkiv National University. - Kharkiv : V. N. Karazin Kharkiv National University, 2020. - 312 p.
- 9.Крикавський Євген. Логістика. Для економістів: Підручник. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2004. 448 с.
10. Пономарьова Ю.В. Логістика: Навчальний посібник: Вид. 2-ге., перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2005. –328 с.
11. Кальченко Л.Г. Логістика: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 148 с.
12. Окландер М.А., Хромов О.П. Промислова логістика: Навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 222 с.
13. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник / За ред. проф.. А.Г. Загороднього. Львів: «Магнолія Плюс», 2006. 428 с.
14. Рульєв В.А., Гуткевич С. О. Менеджмент : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
15. Комарницький І. Ф. Економічна теорія. Курс лекцій. Чернівці : Рута, 2006. 334 с.
16. Гурська Л. Мотивація в менеджменті як засіб досягнення високих економічних результатів підприємства. [Електронний ресурс]. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22_23_kampodilsk/sekcija_5_2014_05_22_23/motivacija_v_menedzhmenti_jak_zasib_dosjagnennja_visokikh_ekonomichnikh_rezultativ_pidpriemstva/6310992 (дата звернення 01.02.2024).
17. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління: навч. посіб. Вид. 5те переробл. і допов. Київ, 2016. 492 с.
18. Кучевська І. Ю. Економічне обґрунтування напрямів збільшення збутової діяльності. 2019. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29695/1/Kuchevska_bakalavr.pdf.
19. Калина А.В. Сучасний економічний аналіз і прогнозування (мікро– та макrorівень): навч. посіб. / А.В. Калина, М.Л. Конєва, В.О. Яценко. К.: МАУП, 2011. 272 с.

Кондратюк Віталій Святославович - студент групи Л-206, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: **Безсмертна Оксана Владиславівна** - канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, e-mail: bezsmertnaoksana@gmail.com

Vitaly S. Kondratyuk - student of L-20b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: **Bezsmertna Oksana V.** - Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: bezsmertnaoksana@gmail.com